

15. august 2011

Metode bag opgørelse af skolernes planlagte undervisningstimal

Af Katja Behrens

Indledning

Opgørelsen af de planlagte undervisningstimal over en treårig periode er baseret på de almindelige folkeskolers årlige indberetning til UNI•C Statistik & Analyse. Det er skolernes planlagte undervisningstimal pr. 5. september i skoleåret, der indberettes, og ikke det faktisk afholdte timal ved skoleårets afslutning, dvs. opgørelsen er baseret på en indberetning foretaget af skolerne i starten af skoleåret.

Timalsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 537 af 18. juni 2003 – nu bekendtgørelse nr. 1131 af 15.11.2006 – om undervisningstimal i folkeskolen) trådte i kraft fra skoleåret 2003/04, og UNI•C Statistik & Analyse har siden dette skoleår modtaget indberetninger fra folkeskolerne vedrørende deres planlagte undervisningstimal fordelt på fag og klassetrin.

Af bekendtgørelsen fremgår det, at folkeskolerne skal leve op til et såkaldt minimumstimal i bestemte fag og fagblokke over en periode på tre skoleår – opgjort for samme klasse over de tre skoleår. 2006 var således det første år, hvor UNI•C Statistik & Analyse kunne foretage en opgørelse af det planlagte undervisningstimal, da det var nødvendigt at have tre års indberetninger (skoleårene 2003/04, 2004/05 og 2005/06) førend opgørelsen kunne udarbejdes.

Den aktuelle opgørelse af folkeskolernes planlagte undervisningstimal tager udgangspunkt i den treårige periode 2008/09-2010/11, dvs. indberetninger af de planlagte undervisningstimal i skoleårene 2008/09, 2009/10 og 2010/11.

Typer af undervisningstimal ifølge bekendtgørelsen

Af folkeskolelovens § 16 og timalsbekendtgørelsen fremgår det, at der skelnes mellem tre typer timal: minimumstimal, basistimal og vejledende timal.

- *Minimumstimal* er fastsat for at fastholde den fælles folkeskole og sikre eleverne et ensartet timal. Minimumstimalene er de timal, der mindst skal tilbydes en klasse over en periode på tre år, opgjort for tre klassetrin ad gangen (1.-3., 4.-6. og 7.-9. klasse). Der er fastsat minimumstimal for følgende fagblokke og fag:
 - Fagblokkene humanistiske fag, naturfaglige fag og praktiske/musiske fag samt klassens tid.
 - Fagene dansk og matematik 1.-3. klasse og faget historie 4.-6. klasse
- *Basistimal* er fastsat for at sikre en forholdsvis jævn fordeling af timerne ud over alle tre skoleår, og er det mindste antal timer, der skal planlægges med og gives på et klassetrin pr. skoleår.

- *Vejledende timetal* er Undervisningsministeriets vejledende angivelse af, hvor mange timer der skal planlægges med og afholdes i et fag på et skoleår for, at undervisningen kan leve op til målene i bekendtgørelsen om Fælles Mål.

I forhold til opgørelsen af, hvorvidt en skole har planlagt med et tilstrækkeligt undervisningstimetal sammenholdes således med det såkaldte minimumstimetal i de enkelte fag og fagblokke.

Hvordan opgøres de planlagte undervisningstimetal?

For at undersøge hvorvidt en skole har planlagt med et tilstrækkeligt undervisningstimetal i forhold til at overholde reglerne om minimumstimetal følges eleverne over en treårig periode. Det er derfor nødvendigt at have tre års indberetninger for skolen. Det er altså *ikke* muligt ud fra et enkelt skoleår at se, om eleverne har modtaget et tilstrækkeligt timetal over en treårig periode.

Den aktuelle opgørelse af folkeskolernes planlagte undervisningstimetal dækker over skoleårene 2008/09, 2009/10 og 2010/11. Opgørelsen af timetallene udregnes for de elever, der i skoleåret 2008/09 gik i henholdsvis 1. klasse, 4. klasse og 7. klasse. Eleverne følges i tre år fra skoleåret 2008/09, således at de i skoleåret 2009/10 indgår med det planlagte timetal for henholdsvis 2. klasse, 5. klasse og 8. klasse, og i 2010/11 indgår med timetallene for 3. klasse, 6. klasse og 9. klasse.

Ovenstående kan eksemplificeres ved tabel 1. Tabellen viser det gennemsnitlige planlagte undervisningstimetal i faget dansk for hvert klassetrin og hvert skoleår. Det timetal, der skal holdes op imod minimumstimetallet i faget historie, som i perioden 2008/09-2010/11 er på 180 timer, er summen af diagonalen, dvs. de undervisningstimetal, der er markeret med rødt. Elever i 4.-6. klasse modtog således i gennemsnit $52 + 53 + 71 = 176$ timer i faget historie, hvilket er fire klokketimer færre end påkrævet.

Tabel 1 Gennemsnitlige planlagte undervisningstimetal i faget historie 4.-6. klasse fordelt på klassetrin, 2008/09-2010/11

	2008/09	2009/10	2010/11
4. klasse	52	53	59
5. klasse	35	53	61
6. klasse	57	57	71

Kilde: UNI•C Statistik & Analyse

Opgørelsen af undervisningstimetal til brug for sammenligning med minimumstimetallene er altså *ikke* et gennemsnit af timetallene i tre år for de tre klassetrin. Derimod følges en årgang af elever i tre år, hvor summen af deres planlagte timetal beregnes og sammenholdes med fagets eller fagblokkens minimumstimetal.

Det bemærkes, at en skole kun er medtaget i opgørelsen, hvis den har indberettet samtlige klassetrin, der er relevante. Hvis en skole fx er oprettet to år tidligere, vil skolen kun have indberettet planlagte timetal på eksempelvis 4. klassetrin og 5.

klassetrin, men ikke på 6. klassetrin. For en sådan skole vil det ikke være muligt at opgøre, hvorvidt skolen har planlagt med et tilstrækkeligt timetal i forhold minimumstimetallene i for 4.-6. klasse.

Hvordan opgøres andelen af elever der ikke modtager minimumstimetallet?

Ved opgørelse af, hvor stor en andel af eleverne, der ikke modtager minimumstimetallene i et/en eller flere fag/fagblokke tages udgangspunkt i skolernes indberetning af elevtal til Danmarks Statistik Integrerede Elevregister. For seneste periode (2008/09-2010/11) benyttes elevtallene for skoleåret 2008/09. Det betyder fx at opgørelsen af antal elever, der ikke modtager minimumstimetallene i 1.-3. klasse er baseret på antallet af elever i 1. klasse i skoleåret 2008/09. Årsagen hertil er, at det er de samme klasser, der følges over den treårige periode.

Hvordan inkluderes fagene tysk og fransk i opgørelsen?

Hvis en skole udbyder både fransk og tysk i 7.-9. klasse, er timerne kun medtalt for ét af de to fag. Hvis en skole har indberettet timer i både fransk og tysk, er dette blot et udtryk for, at fx halvdelen af eleverne har tysk og den anden halvdel fransk. Hvis skolen har indberettet to forskellige timetal på fransk og tysk, er det højest indberettede planlagte timetal benyttet. Hvis en skole fx har indberettet 90 timer i tysk og 120 timer i fransk, er det de 120 timer i fransk, som er benyttet i beregningen af skolens planlagte timetal i 7.-9. klasse.

Hvordan inkluderes valgfag i 1.-9. klasse i opgørelsen?

I 1.-7. klasse kan eleverne som udgangspunkt ikke have valgfag. Hvis en skole alligevel har indberettet valgfag på 4.-6. klassetrin, er disse timer talt med i opgørelsen af, hvor mange timer skolen har planlagt med i praktiske/musiske fag 4.-6. klasse. Enkelte skoler har også indberettet timer på valgfag i 1.-3. klasse. Disse timer er ikke talt med i kategorien praktiske/musiske fag 1.-3. klasse.

Valgfag på 8.-9. klassetrin medtages i den praktiske/musiske fagblok. Hvis en skole eksempelvis udbyder tysk og/eller fransk som valgfag, vil det planlagte timetal tælle med i opgørelsen af, hvor mange timer skolen har planlagt med i praktiske/musiske fag 7.-9. klassetrin.

Har skolerne fået mulighed for at validere indberetningerne?

I 2006 var indberetningerne for den første periode (skoleårene 2003/04, 2004/05 og 2005/06) til kontrol hos både skoler og kommuner, som havde mulighed for at rette og efterfølgende godkende deres indberetninger.

I januar/februar 2010 fik skoler og kommuner igen mulighed for at rette og efterfølgende godkende deres indberetninger – denne gang blev skoleårene 2006/07, 2007/08, 2008/09 og 2009/10 kontrolleret og godkendt.

I januar/februar 2011 fik skoler og kommuner igen mulighed for at rette og efterfølgende godkende deres indberetninger – denne gang blev skoleårene 2007/08, 2008/09, 2009/10 og 2010/11 kontrolleret og godkendt.

Dermed er indberetninger af de planlagte undervisningstimetal for samtlige skoleår blevet kontrolleret og eventuelt rettet af skoler og kommuner i den udstrækning, det er fundet nødvendigt.

Endvidere bemærkes, at de planlagte timetal for perioderne 2004/05-2006/07, 2005/07-2007/08 og 2006/07-2008/09 er de af Kvalitets- og Tilsynsstyrelsen, det tidligere Skolestyrelsen, tilsynsgodkendte timetal.

Er der sket ændringer i minimumstimetallene?

Minimumstimetal i faget dansk 1.-3. klasse

I bekendtgørelse nr. 400 af 4. maj 2006 blev minimumstimetallet for faget dansk, og samtidig også for den humanistiske fagblok, i 1.-3. klasse forøget med 90 klokketimer fra 810 timer til 900 timer fra og med skoleåret 2008/09. Det betyder, at elever, som startede i 1. klasse i skoleåret 2006/07, som minimum skulle modtage 900 undervisningstimer i faget dansk og 1.090 undervisningstimer i den humanistiske fagblok i perioden 2006/07-2008/09.

Indfasningen skete som følger:

- For *skoleåret 2006/07* styrkedes faget dansk på 1. klassetrin med 30 undervisningstimer.
- For *skoleåret 2007/08* styrkedes faget dansk på 2. klassetrin med yderligere 30 undervisningstimer.
- For *skoleåret 2008/09* styrkedes faget dansk på 3. klassetrin med yderligere 30 undervisningstimer.

Elever, der begyndte i 1. klasse i skoleåret 2006/07 og frem, skal således ved udgangen af 3. klasse (skoleåret 2008/09 og frem) mindst have modtaget 900 timers undervisning i faget dansk.

Minimumstimetal i faget historie 4.-6. klasse

I bekendtgørelse nr. 1131 af 15. november 2006 blev indført et minimumstimetal for faget historie i 4.-6. klasse på 180 timer fra og med skoleåret 2010/11. Samtidig indførtes en forøgelse af minimumstimetallet i den humanistiske fagblok fra 955 timer til 1.015 timer. Det betyder, at elever, som begyndte i 4. klasse i skoleåret 2008/09, som minimum skal modtage 180 undervisningstimer i faget historie og 1.015 undervisningstimer i den humanistiske fagblok i perioden 2008/09-2010/11.

Indfasningen af ekstra timer i historie sker som følger:

- For *skoleåret 2008/09* styrkedes faget historie på 4. klassetrin med 30 undervisningstimer.

- For *skoleåret 2009/10* styrkedes faget historie på 5. klassetrin med yderligere 30 undervisningstimer.
- For *skoleåret 2010/11* styrkedes faget historie på 6. klassetrin med yderligere 30 undervisningstimer.

Elever, der begyndte i 4. klasse i skoleåret 2008/09 og frem, skal således ved udgangen af 6. klasse (skoleåret 2010/11 og frem) mindst have modtaget 180 timers undervisning i faget historie.

Minimumstimetal anvendt i notatet inkluderer ovenstående ændringer. Sammenligning af undervisningstimetal med minimumstimetallene for dansk og humanistiske fag på 1.-3. klassetrin kan alene foretages fra perioden 2006/07-2008/09. Sammenligning af undervisningstimetal med minimumstimetallene for historie og humanistiske fag på 4.-6. klassetrin kan alene foretages fra perioden 2008/09-2010/11. Minimumstimetallene er for andre fag og fagblokke forblevet uændret, hvorfor undervisningstimetal for alle andre fag og fagblokke fra tidligere opgjorte perioder kan sammenlignes med minimumstimetallene i seneste periode.